

ГЛЕБ ГОЛУБЬОВ
МЕЖДУПЛАНЕТЕН
РЕПОРТАЖ

Превод от руски: [Неизвестен], 1957

chitanka.info

Над по-голямата част от планетата небето беше чисто и по него блестяха звезди. Някъде сред звездния куп стремително се приближаваше към Земята атомен астроплан. Той носеше разгадката на тайните на далечния Марс.

И ето пред вас е краткият отчет на нашия специален кореспондент, който пристигна с астроплана.

СКУЧНИЯТ ПОЛЕТ

„... Здраво пристегнати с ремъци, за да не полетим към тавана при невнимателно движение в нашия свят без тежест, ние седим в креслата в своите защитни костюми, прилични на водолази. Забранено е да събличаме костюмите: заблуден астероид може да пробие стените на ракетата и тогава въздухът моментално ще излети в междупланетното пространство. Наистина нашият астроплан е защитен от едрите астероиди с автоматично атомно оръдие, което чрез лъчите на радиолокатор само ги открива още от десетки километри, унищожава ги и не им дава да се приближат към нас.

Да си призная честно, да се лети е доста скучно. Командирът на кораба Павел Петрович Сазонов спи. Единственото ни развлечение е безкрайният спор между нашите професори Иван Петрович Лобанов и Максим Герасимович Сатпаев. Но сега и те са замлъкнали. Тогава аз реших да наляя масло в затихващия огън и замислено казах:

— Интересно, какво ли ще видим на Марс?

Сатпаев веднага скочи:

— А какво ли можем да видим? Пустиня, смърт, покой. Всичко е отдавна известно.

— Позволете да узная защо сте тук? — насочи срещу него своята остра брадичка Лобанов.

— За да докажа това окончателно — невъзмутимо отговори Сатпаев. — А ето, на ваша възраст да лети човек за митически незабравки — това е авантюризмъ.

— Послушайте, уважаеми колега, аз ви моля да не говорите с такъв тон за неща, от които вие не разбирате — избухна Лобанов. — Поставете своите термометри в междупланетната материя, но не се бъркайте в астробиологията.

— Термометърът, да! Това е наука. А при вас, извинявайте — гадания. «Ах, на Марс има живот, канали, Аелита». Моите термометри

казват: на Марс средната температура на почвата е от минус двадесет до минус тридесет градуса. В денонощието тя се колебае с петдесет, шестдесет градуса. В неговата разрежена атмосфера има нищожно малко количество кислород, ако въобще го има, и два пъти повече въглероден двуокис, отколкото на Земята. Вода в цялата планета ще се събере малко повече, отколкото има в нашето Ладожко езеро. И вие там искате да събирате незабравки и даже може би да срещнете братя марсиани?

— Аз не желая повече да споря! — извика Лобанов и се опита да стане от креслото. Но коланите го задържаха...

... Капаците на илюминаторите са вдигнати и ние гледаме през дебелия кварцови стъкла. Огромното червено кълбо на Марс заема сега почти целия илюминатор. Кълбото бавно се обръща.

Заслепявайки очите, блестят полярните шапки около полюсите. Сняг ли е това, или лед, или втвърден въглероден двуокис, както смятат някои учени? Скоро ще узнаем.

А каналите? Наистина ли това са истински канали, прокопани от марсианите за оросяване на техните полета, както доказват Скиапарели, Лоуел и други астрономи? Или това са просто пукнатини в марсианската кора, следи от метеорни удари, вулканични изригвания, издигания и снижавания на почвата.

Сто години учените са спорили за загадъчните канали на Марс. И ето сега ние със собствените си очи ще видим разгадката...

Сега вече ясно се различава: каналите не са напълно прави. Те се извиват, преплитат се, прекъсват се от ивица червеникава земя, за да изникнат отново на известно разстояние. Какво ли представляват те?

Някога за това можеше само да се гадае. Нашата ракета се обръща с дюзите към стремително приближаващата се планета. Гневно реват циклотроните. Тялото отново се налива с възврънатата тежест.

На екрана на радиолокатора се менят гълъбови сенки: сменявайки се една, друга, трепкат светещи цифри на указателя за високомера: 200 километра, 150, 100, 70, 40...

Силен тласък — и изведнъж пълна, звънтяща в ушите тишина. Ние сме на Марс.

ТАЙНАТА НА КАНАЛИТЕ

И ето ние стоим на марсианска «земя». Наоколо, докъдето виждат очите, плоска като паркет унила равнина. Не случайно аз я сравнявам с паркет: цялата почва е покрита с мрежа от пукнатини, тя като че ли е застлана с големи кирпиченочервени плочки. Човек би казал, че и въздухът е червеникав от малки пращинки. През него мътно свети червеникаво, непривично малко слънце.

Свети слънцето, а небето е тъмносиво, като през лунна нощ на земята. На него блестят големи чисти звезди. Картината тук е съвсем друга, необикновена.

Хоризонтът изглежда необичайно близко. Това не бе зрителна измама. Марс е значително по-малък от Земята и затова неговата кълбообразност се чувства повече — всичко, което се намира подалеч от четири километра, се скрива от погледа ни поради изпъкналостта на планетата.

А какво има там зад хоризонта? Но преди да почнем да пътешествуваме из Марс, трябва да приготвим приборите. Това ни отнема няколко часа.

И ето професор Сатпаев извършва тържествено първото записване в книгата за метеорологически наблюдения: «12 август 1971 година. Московско време 14.10. Температура на въздуха — 22 градуса Целзий...»

Ние продължихме наблюдението почти през цялата нощ. Когато се стъмни, на небето се появиха две малки марсиански «луни» — Фобос и Деймос или «Страх» и «Ужас», — верни спътници на бога на войната. Собствено малкият Деймос по-скоро прилича на ярка звезда. Фобос много повече напомня на Луната, само че е около три пъти по-малък от лунния диск. Но той се движи съвсем необичайно. Изгря от запад, бързо премина по небето и залезе на изток. Неговата скорост е така голяма, че той обикаля Марс по-бързо, отколкото планетата успява да се обърне около оста си. В дългите зимни нощи Деймос по такъв начин понякога успява три пъти да обиколи марсианското небе.

На разсъмване температурата спадна до минус четиридесет градуса.

Всеки час учените измерваха температурата на почвата и на въздуха, неговата влажност (впрочем тя се оказа значително по-висока, отколкото се предполагаше). При светлината на прожектора от няколко места взехме проби от глина.

На сутринта ние тримата тръгнахме на първия поход — Павел Петрович Сазонов, професор Лобанов и аз. Марченко и Сатпаев останаха да водят наблюдения на базата.

Като измерихме по картата, че до най-близкия канал има двадесет километра, ние тръгнахме в това направление. Без да обръщаме внимание на тежестта на костюмите и снаряжението, ние се движим достатъчно бързо. На Марс силата на тежестта е почти три пъти по-малка, отколкото на Земята. Затова нашите крачки тук напомнят по-скоро на скокове.

Да се ходи по твърдата почва беше лесно. Но скоро местността стана по-неравна, на места през тесни долини преминавахме през пресни от жълто-кафяв пясък.

— Погледнете — внезапно с шепот каза Лобанов и ме хвана за ръкава. — Честна дума, това е дърво!

Някакви зеленовато-виолетови криви стъбла стърчеха в далечината. Със скокове ние забързахме към тях. Това бяха растения! Не дървета, не, по-скоро огромни кактуси, напомнящи на тези, които видях в каменистите пустини на Мексико, където бях през поминалата година, но само че покрити с дебела гланцова кора със странен виолетов цвят. Растенията, прилични на отрязани ръце, бяха насочени към една страна — към слънцето. Кората на тези марсиански растения — първите на нашия път, се оказа толкова твърда, че на нас с труд ни се удаде да отчупим няколко къса.

Докато нашият професор рисуваше «кактусите», ние с командира се изкачихме на върха на полегатия хълм. Пред нас се откри чудна гледка:

Голяма котловина рязко се отделяше със своя цвят от червената пустинна равнина. Тя беше сивозелена. Над нея се издигаше лека мъгла. Значи астрономите не са грешили. Това е действително море или езеро — във всеки случай вода?!

Като извикахме Лобанов, ние побързахме напред. С всяка крачка ни ставаше ясно, че това не е вода. Изпреварвайки се един друг, ние се затичахме към края на котловината и сякаш от средноазиатска пустиня попаднахме изведнъж в тундрата!

Ниски храсти със сиви дребнички листенца се разстилаха над самата почва.

— Това е марсианският лес! — възкликна професорът. — Значи Гаврил Адрианович Тихов е бил прав в своята хипотеза за съществуване на растителност на Марс. Виждате ли, всички растения имат сив, гълъбов цвят, за да не губят напразно топлина. Виждате ли?

Ние помогнахме на професора да събере хербарий — първият хербарий от марсиански растения — и го подканяхме да бърза.

— Канал! Необходимо е да стигнем до канала.

— А какво ще видите там интересно — повдига плещи професорът.

— Е, вие заговорихте като вашия колега Сатпаев — засмя се Сазонов.

Лобанов го погледна сърдито, стана и закрачи напред, като постоянно оглеждаше леса-джудже. Ние пресякохме верига от невисоки хълмове, след това още една, но каналът все още не се появяваше. Вместо него от хълма се откри нова гълъбовозелена долина, стигаща до самия хоризонт.

— Нищо не разбирам — замислено каза Сазонов, като отвори картата. — Ние вече трябваше да го достигнем. Или сме се залутали?

— Да, в такъв случай точно това е и каналът! — внезапно възкликна Лобанов, пляскайки с ръце. — Ние така сме свикнали да ги виждаме отдалече, че и сега разчитаме да видим прави линии. Но с нашата «земна» точка на зрение ние дори не можем да видим другия бряг на канала. В такъв случай някои от тях имат широчина триста километра. Ето тази тясна долина, на която стоим, е и каналът.

— Но какво е това? — недоумявам аз. — Канал, изкуствено изкопан, или просто е корито на пресъхнала река, по което пролетно време протичат малко води от топящите се полярни шапки?

Професорът вдигна рамене.

— Наведнъж това не може да се определи. Не бива да се бърза, младежо, ще се помъчим да отгадаем и това. Сега ние точно установихме, че каналите на Марс, както предполагаша много учени, са ниски места, заети от растителност. Пред нас е марсианската гора — да се разходим из нея.

Ние се движим през лес, достигащ до коленете ни. Краката ни меко пружинират в мъховата покривка. Нещо проблесна между листата. Аз се навеждам. Това е малка локвичка мътна вода. Ние сипахме от нея в стоманени цилиндри, направени така, че газовият

състав на водата да остане неизменен при обратния полет до Земята. Там химиците ще изучат марсианската вода.

Като се навеждах да взема следващата проба от локвата, аз едва не изпуснах цилиндъра. Из гъсталака на храстите ме гледаха някакви големи немигащи очи...

САМУМ

Аз така се обърках, че не се реших да извикам своите спътници, забравяйки в тази минута, че неизвестните същество навярно няма радиоприемник и не може да чуе моя глас. Като реших да действувам сам, аз обърках цялата работа.

Всичко стана много бързо. Без да размисля, аз се хвърлих напред, но странното същество се гмурна в хрусталаците. Аз само успях да забележа, че по размери е колкото едно голямо куче и има дълги като у заек крака и гъста тъмна козина с някакъв гълъбовометалически оттенък. Високо подскачайки със своите пружинени лапи, необикновеното животно с гигантски скокове започна да се отдалечава. Тогава го забелязаха моите спътници. Те се хвърлиха да ми помагат. Из храстите изскочиха още няколко животни. Те безпорядъчно заподскачаха на всички страни, а ние също така безпорядъчно след тях.

Спирайки се за миг, аз успях все таки да щракна със своя фотоапарат. Ако снимката е сполучлива, вие ще се убедите, че нашият многоуважаван професор е скачал като хлапе, макар сега и да отрича това.

Навярно в края на краищата ние бихме хванали макар и едно от тези странни подскачащи животни. Но за това ни попречи една нещастна случка.

При един от скоковете аз обърнах лицето си на изток и видях необикновено зрелище. Целият хоризонт бе закрит от някакъв гигантски жълт облак, така плътен, сякаш че стена изведнъж бе израснала до самото небе.

— Погледнете, какво е това? — извиках аз на своите другари, все още увлечени от лова. Те се спряха.

— Пясъчна буря! — възкликна Сазонов. — Те биват така силни, че даже се виждат с телескоп от Земята. По-скоро да влезем в някоя пукнатина. Иначе сме загубени!

Ние се хвърлихме към края на марсианския лес, разчитайки да се укрием в някоя пукнатина. Но не успяхме.

Силен вихър ме хвърли на «земята» с такава сила, че само пружинестите клонки на растенията ме спасиха от тежко осакатяване. А после сякаш нещо тежко падна отгоре ми, сякаш случайно съм попаднал под струята на водопад. Много дребен червен пясък се залепи за стъклата на шлема и ме притискаше към «земята». А пясъкът продължаваше да се сипе. Боейки се да не бъда погребан жив в тази пясъчна пряспа, аз се опитах да стана, но напразно.

ЗАГАДЪЧНАТА НАХОДКА

«Група на Сазонов, къде сте, къде сте? Отговорете! Какво се е случило? Защо мълчите?» — внезапно чух в наушниците разтревожения глас на професор Сатпаев. И след миг на кораба отговори Сазонов: «Ние попаднахме в пясъчна буря. Костин и Лобанов са засипани. Търсят ги...» — «Нужна ли е помощ?» — «Засега не — отвърна Сазонов. — Но не прекъсвайте връзката...»

Разговорът ми придаде нови сили. Аз напрегнах сили и започнах бавно, с голям труд да се измъквам от пясъка. Ето, мен ми се удаде да стана на колене... В този момент нечий ръце ме подхванаха и издигнаха.

— Жив! — радостно каза Сазонов, помагайки ми да се отърся. — Виждам, пясъкът мърда — значи има някой. А къде е Лобанов?

Ние се огледахме наоколо. Самумът унищожи всичко. От гората нямаше и помен: тя бе погребана под дебел слой червен пясък. В момента каналът по нищо не се отличаваше от околните неплодни пустини.

Но къде ли се намира нашият професор? Ние тръгнахме на разузнаване, като непрекъснато го викахме по радиото. Двадесетина пъти на мен ми се стори, че пясъкът се движи. Ние се хвърляхме натам и започнахме бясно да разриваме пясъка, но напразно. Така изминаха час, два, три. «Къде е Лобанов? — тревожно ни питаше от базата Сатпаев. — Че той ще се задуши.» Внезапно чух по ефира някакъв слаб стон.

— Чувате ли, Павел Петрович? — обърнах се аз към Сазонов.

— Чувам. Но къде ли може да бъде?

— Аз добре си спомням, че Лобанов се увлече в лова и изостана от нас. Вероятно трябва да го търсим нататък, на това островче, гдето преди беше лесът — предложих аз.

Така и направихме. Тук беше по-лесно да се търси, защото твърдата почва не беше засипана с пясък. С него бяха засипани само пукнатините. Ние започнахме да разгребваме методически една след друга.

— Търсете по-скоро! — подканваше ни Сатпаев, безпокоейки се за своя другар по спорове.

И накрая моята ръка напипа нещо твърдо. Това беше обувка от стоманената дреха. За няколко минути ние откопахме нашия професор. Той беше в безсъзнание — на главата голяма рана, а сгъстена кръв се беше събрала на брадата му и на яката на гащеризона му. Ако би могло да се снесе от него този шлем и да се забинтова раната! Ние бяхме безсилни. Оставаше ни само по-бързо да занесем нашия другар на ракетата.

Внимателно носейки професора, ние тръгнахме на път. Когато се спуснахме по коритото на канала, мен ми се стори, че пясъкът на едно място мърда, шава, сякаш някой се опитва да се освободи от него. Аз казах това на Сазонов.

— Халюцинация, вие просто сте уморен — заяви той. — Кой може да бъде там?

Но пясъкът явно мърдаше. Сега вече на няколко места. Това видяхме и двамата. Ние се спогледахме, положихме професора на «земята» и надпреварвайки се един друг, се затичахме, за да узнаем какво може да се движи там сред мъртвите пясъци.

— Змия! — извиках аз.

Но това не беше змия. Упорито пробивайки си през пясъка път към слънцето, змиевидно се движеха сивите клонки на засипаните растения. «Каква удивителна сила за живот — помислих аз. — Нищо не е пречка за тези дребни, така невзрачни марсиански растения: нито студът, нито засухата, нито пясъчните бури. Те си пробиват път през пясъка и утре тук отново, като че нищо не е имало, ще израсне сив лес! Ето защо бурите са безсилни да изтрият каналите от лицето на Марс.»

— Къде сте, другари? — със слаб глас ни извика Лобанов.

Ние се хвърлихме към него, взехме го на ръце и го понесохме.

Сега тръгнахме направо, по най-краткия път през верига от полегати, изравнени от бурята хълмове. Те бяха пусти и голи, само наредко отново попадахме на огромни кактуси, прилични на някакви криви колони.

— Стойте! — внезапно каза Лобанов. — Това е нещо ново. Такова растение не сме виждали.

Ние се спряхме и погледнахме към страната, където той показваше. Там на фона на мъгливия оранжев залез наистина се виждаше дърво с някаква странна форма. И очертанията му бяха като че ли удивително геометрични, строги, каквито не ще намериш в природата.

— Ние сме длъжни да го разгледаме — решително каза професорът.

— Утре ще се върнем тук.

— Не. Незабавно! И защо ме носите като малко детенце? — възмути се професорът. — Аз мога да ходя сам.

Той се освободи от нас и поклащайки се, се отправи към странното дърво. На нас нищо не ни оставаше, освен да го последваме.

Придържайки неукротимия професор под ръка, ние ходехме по червеникавия пясък, не сваляйки очи от дървото. И колкото по-отблизо го виждахме, толкова по-необичайно изглеждаше. Това по-скоро беше някаква кула с подпорни греди и пръти. Дърветата не могат да бъдат такива. Даже и на Марс...

— Слушайте, това не е дърво — тихо каза нашият командир. — Това не е създадено от природата!...

Всички ускорихме крачките си. Приближавайки към загадъчното съоръжение, ние видяхме, че това не е дърво. Високо към небето се издигаше нагоре решетъчна кула, направена от някакво неизвестно вещество, не от метал, а от някаква неизвестна на нас пластмаса. Подпорите на кулата бяха на места като че ли обгорени от силен пламък, почернели и разкривени.

— По моему това е стартова катапулта за излитане на ракети — накрая каза Сазонов. — Или нещо в този дух. Оттук са излитали, не може иначе.

— Значи ние не сме първите хора на Марс? — се изтръгна въпрос от мен.

Лобанов вдигна рамене.

— Вероятно. Може би пък оттук да са излетели нанякъде марсиани. Излетът вероятно е станал неотдавна, преди не повече от петдесет земни години. Иначе всичко би се разрушило от бурите. Значи тук преди нас са идвали гости от някаква друга планета...

Ние неволно се огледахме. Около нас беше пусто и тихо. Зад хълмовете догаряше червеният залез и в неговите лъчи през оранжевата мъгла блестеше сивата звезда на нашата родна Земя.“

* * *

Тук краткият отчет на нашия специален кореспондент на Марс Михаил Костин прекъсва. С нетърпение ще чакаме продължението, което скоро трябва да последва.

* * *

От редакцията. Продължението, както разбират и нашите читатели, може да последва само след първия полет на Марс. Тогава ще узнаем точно каква е природата на тази планета, има ли там живот и растителност. Ще узнаем какво представляват от себе си марсианските морета и канали.

Ние си позволихме малко да пофантазираме, за да разкажем в такава форма на читателите за съвременните научни възгледи за природата на Марс.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
2/1957 г.

Преводът е със съкращения.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.